

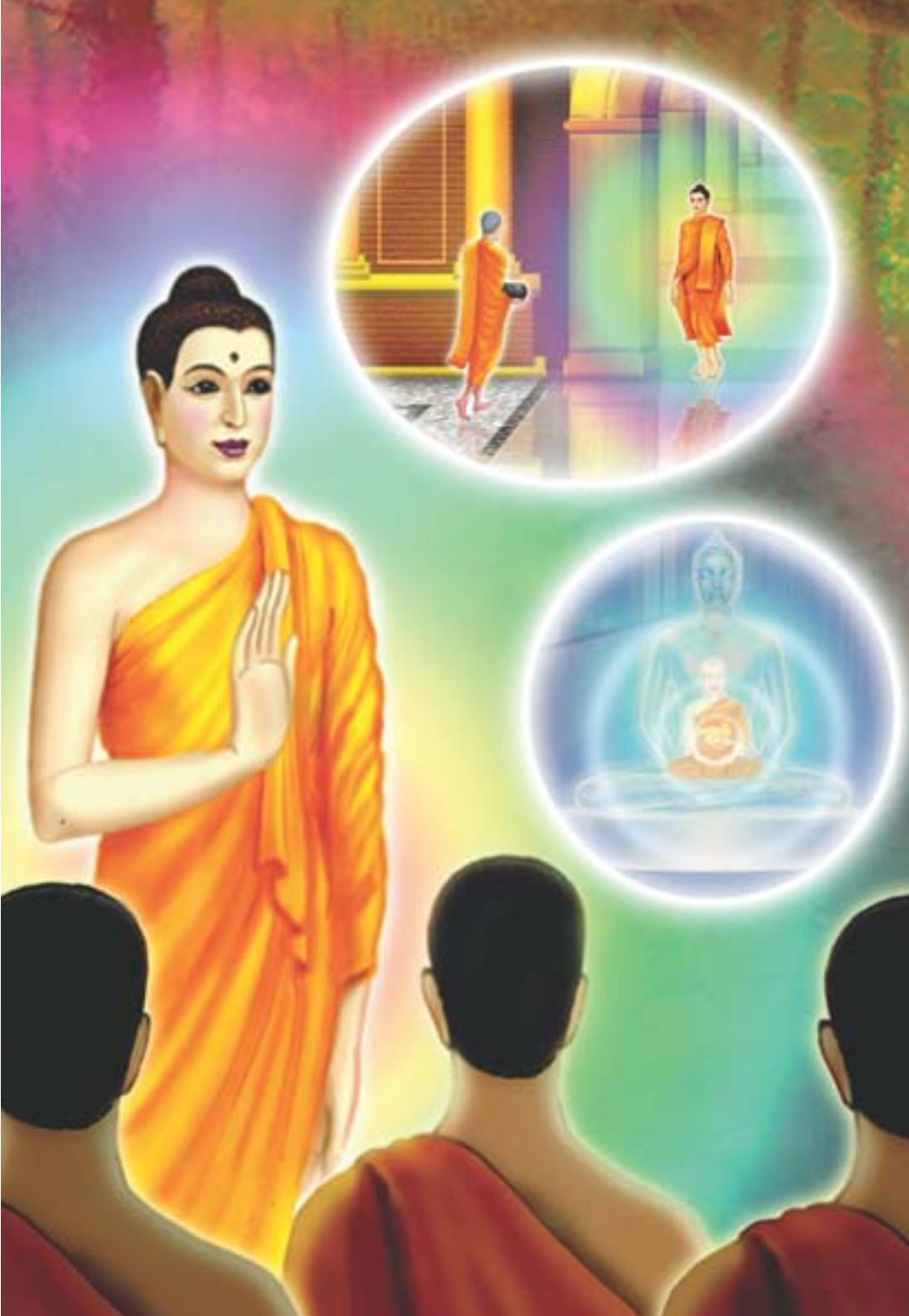
ม ง ค ล ที่ ๒

ค บ บั ณ ทิ ต

บั ณ ทิ ต ที่ แท้ จ ริ ง

แท้จริง บุคคลผู้มีปกติเที่ยวสมคบคนพาล ย่อมเศร้า-
โศกสิ้นกาลนาน เพราะการอยู่ร่วมกันกับคนพาล เป็นเหตุนำ
ทุกข์มาให้ เหมือนการอยู่ร่วมกับศัตรู ส่วนบัณฑิตมีการอยู่
ร่วมกันเป็นสุขเหมือนอยู่ในสมาคมแห่งหมู่ญาติเพราะเหตุนั้นแล
นรชนพึงคบบัณฑิตผู้มีปัญญา เป็นพหูสูต เอาการเอางาน มีศีล
มีวัตร ไกลจากกิเลส และเป็นสัตบุรุษ เปรียบดังพระจันทร์
คบกับอากาศ อันเป็นทางโคจรแห่งดวงดาว ฉะนั้น

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๓

ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้มีสิ่งที่จะต้องศึกษาควบคู่กันไปอยู่ ๒ ประการ คือ การศึกษาวิชาความรู้ทางโลก และการศึกษาวิชาความรู้ทางธรรม การศึกษาวิชาความรู้ทางโลก มีเป้าหมายเพื่อให้เรารู้จักวิธีแสวงหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตน ทำให้เราได้รับความสุขและความสำเร็จในชีวิต

การศึกษาคำรู้ในทางธรรม มีเป้าหมายเพื่อฝึกฝนอบรมจิตใจของเราให้สะอาด บริสุทธิ์ เพื่อจะได้เข้าถึงแหล่งแห่งสติ แหล่งแห่งปัญญาที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตจิตใจของเราสะอาดบริสุทธิ์สูงส่งยิ่งๆ ขึ้น จนกระทั่งหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย ได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ที่อยู่ภายในตัวของเรา

มีธรรมภาษิตที่ปรากฏใน มังคลัตถปิณี ว่า

“พาลสงคตจาริ ทิ	ทิมมทธาน โสจติ
ทุกุโข พาลเอหิ ส่วาโส	อมิตเตเนว สพุพพา
ธีโร จ สุขส่วาโส	ฉาติน่ว สมากโม

ตสฺมา ทิ

ธีรมจ ปณณมจ พหุสสุตมจ

โธรยหสีล วตวนตมริย

ตํ ตาทิสํ สปริสํ สุมธ

ภเชถ นกฺขตฺตปถว จนฺทิมมา

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๔

แท้จริง บุคคลผู้มีปกติเที่ยวสมคบคนพาล ย่อมเศร้าโศก
สิ้นกาลนาน เพราะการอยู่ร่วมกันกับคนพาล เป็นเหตุนำ
ทุกข์มาให้ เหมือนการอยู่ร่วมกับศัตรู ส่วนบัณฑิตมีการอยู่
ร่วมกันเป็นสุข เหมือนอยู่ในสมาคมแห่งหมู่ญาติ เพราะเหตุ
นั้นแล นรชนพึงคบบัณฑิตผู้มีปัญญา เป็นพหูสูต เอาการ
เอางาน มีศีล มีวัตร ไกลจากกิเลส และเป็นสัตบุรุษ เปรียบดัง
พระจันทร์คบกับอากาศ อันเป็นทางโคจรแห่งดวงดาว ฉะนั้น”

การคบกับคนพาลย่อมนำมาซึ่งความเสื่อม เพราะปกติ
คนพาลมักจะชักนำไปในทางที่ผิด เนื่องจากเป็นผู้มีใจขุนมัวเป็น
ปกติ จึงมีความเห็นผิด ก่อให้เกิดความทุกข์ต่อตนเองและผู้อื่น
เหมือนใบไม้ที่ห่อหุ้มปลาเน่า ย่อมต้องพลอยเหม็นแปร๊ดเป็น
ไปด้วย ฉนใด ผู้ที่คบคนพาลก็ต้องพลอยเสียชื่อเสียง และ
เดือดร้อนใจไปด้วย ฉนนัน

ส่วนการคบกับบัณฑิต ย่อมนำมาซึ่งความสุขความเจริญ
รุ่งเรือง เพราะบัณฑิตจะคอยชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่ง
ถูกต้องดีงาม เนื่องจากเป็นผู้มีใจใสเป็นปกติ มีความเห็นถูกต้อง
ตรงไปตามความเป็นจริง รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรชั่ว
อะไรเป็นประโยชน์ และอะไรไม่เป็นประโยชน์ การอยู่ร่วมกับ
บัณฑิตจึงเป็นสุข เหมือนอยู่ท่ามกลางสมาคมของหมู่ญาติมิตรที่
มีความปรารถนาดีต่อกัน

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๕

มนุษย์ทุกคนในโลกนี้ ต่างมีความปรารถนาเหมือนกัน คือ ปรารถนาความสุขและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ที่สมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถ แตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรม จึงได้พยายามศึกษาหาความรู้ให้สูงขึ้นไปตามลำดับ ตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม อุดมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เมื่อจบปริญญาแล้ว เขาก็เรียกว่า “เป็นบัณฑิต” “เป็นมหาบัณฑิต” “เป็นดอกเตอร์” ได้รับการยอมรับจากสังคมว่า เป็นคนมีความรู้ คนมีปัญญา นี่คือ บัณฑิตในทางโลก

สำหรับบัณฑิตในทางธรรม หมายถึงผู้มีคุณธรรมภายใน ซึ่งมีอยู่หลายระดับถึง ๑๘ ชั้นด้วยกัน ตั้งแต่กายมนุษย์ กาย-มนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กาย-รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด กาย-ธรรมโคตรภู กายธรรมโคตรภูละเอียด กายธรรมพระโสดาบัน กายธรรมพระโสดาบันละเอียด กายธรรมพระสกทาคามี กาย-ธรรมพระสกทาคามีละเอียด กายธรรมพระอนาคามี กายธรรม-พระอนาคามีละเอียด กายธรรมพระอรหัต และกายธรรมพระ-อรหัตละเอียด ทั้งหมดนี้เป็นบัณฑิตที่มีอยู่ภายในตัวของมนุษย์ทุกคน ละเอียดเป็นชั้นๆ เข้าไป มีความฉลาด ความรอบรู้เพิ่มขึ้น ไปตามลำดับ

ถ้าเราเข้าถึงกายมนุษย์ละเอียด เราจะมีความรู้ในระดับ

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๖

ของกายมนุษย์ละเอียด เป็นชีวิตที่ละเอียดกว่า ประณีตกว่ากาย-
มนุษย์หยาบ และจะเห็นไปตามความเป็นจริงว่า กายมนุษย์เป็น
ของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นเพียงแค่เครื่องอาศัยอยู่
ชั่วคราวเท่านั้น

พอเข้าถึงกายทิพย์ เราจะมีความรู้ในระดับของกายทิพย์
รู้ทั่วถึงหมดในสุคติโลกสวรรค์ กายทิพย์จะสวยงามกว่า
กายมนุษย์ละเอียด มีเครื่องประดับที่ละเอียดกว่า ประณีตกว่า
มีความสุขเพิ่มขึ้น

เมื่อเข้าถึงกายรูปพรหม ก็จะมีรู้ทั่วถึงในรูปภพ ละเอียดกว่า
ประณีตกว่ากายทิพย์ มีความสุขอยู่ในฌานสมาบัติ เข้าถึงกาย-
อรูปพรหม เราจะรู้ทั่วถึงในอรูปภพ ละเอียดกว่า ประณีตหนักยิ่งขึ้น
มีความสุขอยู่ในอรุปรมาณสมาบัติ เมื่อเข้าถึงกายธรรม ก็จะมีรู้ทั่ว
ถึงภพสาม โลกกันตร์ นิพพาน รู้ทั้งหมด ทั้งรู้ทั้งเห็น อดีต ปัจจุบัน
และอนาคต ทะลุโปร่งไปหมด รู้เห็นทุกสิ่งไปตามความเป็นจริง

กายธรรมนี้ เป็นกายที่สมบูรณ์ด้วยลักษณะมหาบุรุษ
ทุกประการ งามไม่มีที่ติ เรียกว่าพุทธรัตนะ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้
เบิกบานแล้ว เป็นผู้รู้แจ้งเห็นแจ้งแทงตลอด เพราะรู้ได้รอบตัว
เห็นได้รอบตัว ไม่มีอะไรกำบังขอบข่ายของธรรมจักรและ
ญาณทัสสนะ เป็นผู้ตื่นจากกิเลสทั้งหลาย จิตใจเบิกบาน สว่างไสว

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๓

มีความบริสุทธิ์ มีดวงปัญญาอันเลิศ และมีมหากรุณาธิคุณ
ประชุมรวมกันอยู่ในกายธรรม ดังนั้นกายธรรมจึงเป็นจุดเริ่มต้น
ของพระพุทธศาสนา

กายธรรมโคตรภูเป็นกายธรรมเบื้องต้น คือ พ้นจาก
ภาวะของปุถุชน แต่ยังไม่เป็นพระอรหันต์ พอเข้าถึงกายธรรม-
พระโสดาบัน ละสังโยชน์เบื้องต้นได้ ๓ อย่าง กิเลสก็เบาบางลงไป
เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคามี กิเลสก็เบาบางลงไปอีก เข้าถึง
กายธรรมพระอนาคามี ละสังโยชน์เบื้องต้นได้หมด เมื่อเข้าถึง
กายธรรมพระอรหันต์ ละสังโยชน์ได้ทั้งหมด ลั่นเชื่อไม่เหลือเศษ
ไม่มีอะไรมาปิดบังธรรมจักขุและญาณทัสสนะของกายธรรม
พระอรหันต์ได้ กายธรรมอรหันต์นี้แหละจึงได้ชื่อว่า เป็นบัณฑิต
ที่แท้จริง ถ้าอยากรู้ว่าบัณฑิตที่แท้จริงเป็นอย่างไร ก็ให้เอาใจ
หยุดไปที่ศูนย์กลางกาย

*ในสมัยพุทธกาล มีเด็กน้อยคนหนึ่งชื่อ “บัณฑิต” เมื่ออายุ
๗ ขวบ ได้ขออนุญาตบิดามารดาออกบวชเป็นสามเณรในสำนัก
ของพระสารีบุตร และในวันที่ ๘ ของการบวชนั่นเอง ขณะที่
สามเณรบัณฑิตกำลังเดินบิณฑบาตตามหลังพระเถระ สามเณร

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๘

เห็นเหมือนน้ำแห่งหนึ่ง จึงได้เรียนถามพระสารีบุตรว่า “สิ่งนี้เขาเรียกว่าอะไร มีไว้ทำอะไร ขอรับ” พระสารีบุตรตอบว่า “เขาเรียกว่าเหมือง มีไว้สำหรับไขน้ำเข้าไปในนาข้าว” สามเณรถามต่อว่า “น้ำมีจิตไหม ขอรับ” พระเถระตอบว่า “ไม่มีจิต”

สามเณรเกิดความคิดว่า “ถ้าคนทั้งหลายไขน้ำซึ่งไม่มีจิตเข้าไปสู่ที่ที่ตนปรารถนา แล้วทำการงานได้ เหตุไฉนคนซึ่งมีจิตแท้ๆ จะไม่อาจทำจิตของตนให้เป็นไปตามอำนาจ แล้วบำเพ็ญสมณธรรม”

สามเณรเดินต่อไป เห็นช่างศรกำลังเอาลูกศรลงไฟ เล็งด้วยหางตา แล้วตัดให้ตรง จึงเรียนถามพระเถระว่า “พวกเขาทำอะไรกันขอรับ” พระเถระตอบว่า “เขาเอาลูกศรลงไฟแล้วตัดให้ตรง” “แล้วลูกศรมีจิตไหม ขอรับ” พระเถระตอบว่า “ไม่มีจิต” สามเณรคิดว่า “ถ้าคนทั้งหลายถือเอาลูกศรอันไม่มีจิต ลงไฟแล้วตัดให้ตรงได้ เพราะเหตุไร คนซึ่งมีจิต จะไม่อาจทำจิตของตนให้เป็นไปในอำนาจ แล้วบำเพ็ญสมณธรรมเล่า”

ครั้นสามเณรเดินต่อไป เห็นช่างไม้กำลังตากไม้ เพื่อทำกงคุมและล้อเกวียน จึงเรียนถามพระเถระว่า “เขาตากไม้เพื่อทำอะไรกันขอรับ” พระเถระตอบว่า “เขาตากไม้เพื่อทำล้อของเกวียน” สามเณรถามต่อ “แล้วไม้เหล่านั้นมีจิตไหม ขอรับ”

บัณฑิตที่แท้จริง

๕๕

พระเถระตอบว่า “ไม่มีจิต” สามเณรได้มีความคิดขึ้นมาว่า “ถ้าคนทั้งหลาย ถือเอาท่อนไม้ที่ไม่มีจิต ทำเป็นล้อได้ เพราะเหตุไร คนผู้มีจิตจึงไม่อาจทำจิตของตนให้เป็นไปในอำนาจ แล้วบำเพ็ญสมณธรรมเล่า”

เมื่อสามเณรบัณฑิตได้เห็นสิ่งต่างๆ แล้วพิจารณาอย่างแยบคาย จึงได้กราบเรียนพระเถระว่า “กระผมจะขอลับวัดก่อน ขอให้พระอาจารย์กรุณานำอาหารที่มีปลาตะเพียน มาให้กระผมด้วย ขอรับ” พระเถระถามว่า “เราจะหาได้จากที่ไหนละสามเณร” สามเณรตอบว่า “หากไม่ได้ด้วยบุญของท่านอาจารย์ คงจะได้ด้วยบุญของกระผม ขอรับ”

พระสารีบุตรทราบจุดมุ่งหมายของสามเณร จึงอนุญาตให้กลับ เมื่อสามเณรกลับมาถึงที่พักแล้ว ก็ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมเจริญสมาธิภาวนา ส่วนพระสารีบุตรได้บิณฑบาตไปถึงเรือนของอุปัฏฐากท่านหนึ่ง วันนั้นอุปัฏฐากได้ปลาตะเพียนมาหลายตัว จึงนำมาปรุงเป็นอาหาร เมื่อเห็นพระเถระมาก็ดีใจ นิมนต์ให้ท่านรับบิณฑบาต ได้ถวายข้าวยาคุและปลาตะเพียน หลังจากที่พระเถระได้ฉันภัตตาหารแล้ว ท่านได้นำอาหารส่วนที่เป็นของสามเณรกลับมายังที่พักด้วย

ขณะนั้น สามเณรกำลังเจริญภาวนา เป็นผู้มีความเพียร

บัณฑิตที่แท้จริง

๖๐

มีจิตตั้งมั่นหยั่งลงสู่สมาธิ ได้บรรลุผล ๓ คือ โสตาปัตติผล สกิทาคามีผล และอนาคามีผล พระบรมศาสดาทรงทราบเรื่องราวของสามเณรโดยตลอด ด้วยพระลัทธิปัญญุตญาณ ทรงดำริว่า บัดนี้ สามเณรบัณฑิตได้บรรลุอนาคามีผลแล้ว และอุปนิสัยแห่งอหัตตผลของสามเณรนั้นมีอยู่ สารีบุตรซึ่งยังไม่ทราบถึงการบรรลุธรรมของเธอ จะนำอาหารมาให้ ซึ่งจะทำให้การบำเพ็ญสมณธรรมของเธอเสียไป”

พระพุทธองค์จึงเสด็จไปดักรอพระสารีบุตรอยู่ที่ซุ้มประตู เมื่อพระสารีบุตรมาถึง พระพุทธองค์ได้ตรัสถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องอาหาร เวทนา รูป และผัสสะ ขณะที่พระสารีบุตรกำลังตอบปัญหาของพระพุทธองค์อยู่นั้นเอง สามเณรบัณฑิตได้บรรลุอหัตตผล พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระญาณแล้ว จึงทรงอนุญาตให้พระสารีบุตรนำอาหารไปให้สามเณร

บ่ายวันนั้นเอง ขณะที่พระภิกษุทั้งหลายกำลังสนทนากัน ด้วยเรื่องการบรรลุอหัตตผลของสามเณรบัณฑิต เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมา แล้วตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ในเวลาผู้มีบุญบำเพ็ญสมณธรรม จันทเทพบุตรนุद्धัมมทลพระจันทร์ไว้ สุริยเทพบุตรนุद्धัมมทล

บัณฑิตที่แท้จริง

๖๑

พระอาทิตย์ไว้ ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ได้ยืนอารักขาทั้ง ๔ ทิศ
ท้าวลักกเทวราชยืนอารักขาที่ประตูห้องพัก แม้เรอตถาคต
ก็มีอาจนั่งอยู่ได้ ยังต้องไปยืนอารักขาบุตรของเรา ที่ชุมประตู

ธรรมดาบัณฑิต เห็นคนไข่น้ำเข้านา เห็นช่างครดตลูกศร
ให้ตรง เห็นช่างถากไม้แล้ว ย่อมถือเอาเหตุนั้นเป็นอารมณ์
มีปัญญารู้แจ้งแทงตลอดในอรรถเหตุผลได้”

ดังนั้น ท่านสาธุชนทั้งหลายที่มีความรู้ในทางโลก จะจบ
ปริญญาระดับไหน มากมายก็สาขาก็ตาม อย่าเพิ่งหลงดีใจว่า
เรามีความรู้ทางโลกมากมายก่ายกองแล้ว แต่ยังมีความรู้อีก
ชนิดหนึ่ง เป็นความรู้แจ้งภายในที่ละเอียดลึกซึ้งกว่า ซึ่งเราจะ
ต้องเรียนรู้ ไม่รู้ไม่ได้ เพราะไม่รู้แล้วไม่ปลอดภัย ส่วนความรู้ใน
ทางโลกบางสาขาวิชานั้น ไม่รู้ไม่เป็นไร

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในทางธรรมที่รู้ได้ด้วยธรรม-
กายนั้น ถ้าไม่รู้แล้ว เราจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในทะเลทุกข์
อยู่ร่ำไป เพราะฉะนั้นให้ทุกคนหมั่นทำใจหยุดใจนิ่งทุกวันทุกเวลา
เพื่อเข้าถึงธรรมกายให้ได้กันทุกคน

